

บทบาทสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก
ตามทัศนะของสมาชิกสหกรณ์

**The role of the first cooperative in Thailand Wat Chan Cooperative Limited,
Phitsanulok Province according to the viewpoint of cooperative members**

วีรวัฒน์ วรสิริวัฒนนันทน์ และ ภาสกร ดอกจันทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Weerawat Worasiriwatthananon and Phasakorn Dokchan
Phibunsongkhram Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: yapuza@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทัศนะของสมาชิกสหกรณ์ 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทของสหกรณ์ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือสมาชิกสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 400 คน จากผลการศึกษาพบว่า

1. บทบาทสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทัศนะของสมาชิกสหกรณ์ โดยผู้วิจัยศึกษาการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทในด้านการพัฒนาด้านสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนบทบาทในการพัฒนาด้านการเมือง และบทบาทในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคมากที่สุดคือ การทำธุรกรรมทางการเงินต้องเข้าไปสหกรณ์เท่านั้น รองลงมา คือ สมาชิกบางคนอายุมากเข้าไม่ถึงข้อมูลทางออนไลน์ ราคาสินค้าทางการเกษตรบางชนิดมีคู่แข่งทางการตลาดสูง สมาชิกสหกรณ์มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ค่าการชำระ สินค้าที่นำมาจำหน่ายไม่หลากหลาย สินค้าที่นำมาจำหน่ายบางชนิดราคาใกล้เคียงกับท้องตลาด และการประชุมควรมีการระบุวัน เวลา ที่ชัดเจน ตามลำดับ

* วันที่รับบทความ : 29 พฤษภาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 30 มิถุนายน 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 1 กรกฎาคม 2566

Received: May 29, 2023; Revised: June 30, 2023; Accepted: July 1, 2023

แนวทางในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง ของสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จากความสำคัญมากที่สุด พบว่า สหกรณ์ควรมีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มการรู้จักให้คนทั่วไป เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันเพื่อสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น และสหกรณ์ได้สินค้าที่หลากหลายเพื่อนำมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก

คำสำคัญ: สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด; บทบาทสหกรณ์; แนวทางการพัฒนา

Abstracts

The purpose of this research was to study the role of the first cooperative in Thailand. Wat Chan Cooperative Limited, Phitsanulok Province According to the viewpoints of cooperative members, 3 aspects are economic, social, political and to study problems and obstacles. Suggestions for the development of cooperative roles This research study uses a quantitative research methodology. Which is a survey research sample group were 400 members of Wat Chan Cooperative Limited, Phitsanulok Province.

1. Role of Wat Chan Cooperative Limited Phitsanulok Province According to the views of cooperative members The researcher studied economic, social and political development. The overall level was at the highest level. And when considering each aspect, it was found that the role in social development was at the highest level. As for the role in political development and its role in economic development was at a high level.

2. Problems, obstacles and suggestions, it was found that the most problems and obstacles were Financial transactions must only go to cooperatives, followed by some older members who do not have access to information online. The prices of some agricultural products are highly competitive in the market. Cooperative members have more debts, overdue payment, not a variety of products sold. Some of the products sold are priced close to the market. And the meeting should have a clear time, respectively.

guidelines for economic, social and political development of the Wat Chan Cooperative Limited. From the most important point, it was found that the cooperative should be more widely linked with other agencies. to increase awareness among the general public There was an exchange of goods between each other to generate more income. And the cooperative has a variety of products to sell to its members.

Keywords: Wat Chan Cooperative Limited; Cooperative Roles; Development Guidelines

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม และอาชีพเกษตรกรถือว่าเป็นอาชีพหลักของคนไทยอยู่คู่กับคนไทยมาช้านานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และอาชีพเกษตรกรยังผลิตผลผลิตทางการเกษตรเป็นสินค้าหลักส่งออกสร้างรายได้ให้แก่ประเทศเป็นลำดับหนึ่งมาช้านาน นับว่าเศรษฐกิจของประเทศขึ้นอยู่กับอาชีพเกษตรกรเป็นสำคัญ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2560) ปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้การประกอบอาชีพเกษตรกรไทยเป็นหนี้ มีหลายสาเหตุมีหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยภายในที่สามารถควบคุมได้และปัจจัยภายนอกที่เกษตรกรไม่

สามารถควบคุมได้ มีดังนี้ ในเรื่องของ การขาดเงินทุนเกษตรกรมีเงินทุนไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพจึงทำให้เกษตรกรยืมเงินจากนายทุน หรือแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ที่มีดอกเบี้ยราคาสูง ในเรื่องของ การขาดพื้นที่ดินในการประกอบอาชีพ เกษตรกรบางรายมีพื้นที่ในการประกอบอาชีพจำนวนน้อย เกษตรกรบางรายไม่มีพื้นที่ในการประกอบอาชีพจึงทำให้เช่าพื้นที่เสียค่าเช่าที่ราคาแพงบางครั้งถูกเอาเปรียบจากการเช่าที่ดินทำกิน ปัญหาในเรื่องผลผลิตและการผลิต เกษตรกรไม่มีความรู้ในเรื่องของการผลิตสมัยใหม่ที่ถูกต้อง ทั้งในเรื่องของการดูแลรักษาหรือการใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลงและยาปราบศัตรูพืชต่าง ๆ ใครว่าดีเกษตรกรก็ทำตามโดยไม่ได้ศึกษาให้ดูว่าสิ่งที่ทำเหมาะสมกับพื้นที่ทางการเกษตรของตนเองหรือไม่ และปัญหาสำคัญคือในเรื่องของการตลาด เกษตรกรยังใช้วิธีการแบบตลาดแบบเดิม ๆ ทำมากแต่ได้น้อย ซึ่งถือว่าเป็นเกษตรกรยุค 0.1 เลยก็ว่าได้ ผลิตอะไรออกมาก็ขายสิ่งนั้นออกไป เมื่อผลิตสินค้าทางการเกษตรออกมาเหมือนกันจำนวนมากๆ ทำให้สินค้าล้นตลาด หรือการที่สินค้าไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานส่งผลให้ถูกกดราคาผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ การถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง (พิชญา แยมทัศน, 2559) “วงจรหนี้ของเกษตรกรมาจากการขาดสภาพคล่อง ทุนต่ำ ทำเกษตรไม่ได้ดี รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ติดกับดักนโยบายแก้หนี้ ที่เน้นช่วยระยะสั้น เช่น การพักหนี้ มากกว่าการแก้ปัญหาระยะยาว ขณะที่สถาบันการเงินก็เน้นการปล่อยสินเชื่อให้ลูกหนี้กู้เงินมาใช้หนี้ก้อนเดิม สร้างวัฒนธรรมหมุนหนี้ แทนที่จะส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินที่ยั่งยืน เพราะฉะนั้นตรงนี้ต้องปลดล๊อควัฒนธรรมการปล่อยกู้ของสถาบันการเงิน เปลี่ยน KPI เรื่องปริมาณสินเชื่อ เป็นคุณภาพสินเชื่อแทน” สิ่งเหล่านี้คือสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรเป็นหนี้ และเจ้าหนี้รายใหญ่ของเกษตรกรไทยคือธนาคารเพื่อการเกษตร (ข่าวช่อง 8, 2565 : ออนไลน์)

การบริหารจัดการสหกรณ์เป็นการดำเนินธุรกิจแบบหนึ่ง ซึ่งคณะบุคคลร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยยึดหลักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และจะต้องจดทะเบียนตาม พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ. 2542 ปัจจุบันมีสหกรณ์ประเภทต่างๆ ถึงแม้ว่าสหกรณ์ส่วนใหญ่สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นองค์กรที่เข้มแข็งและให้บริการแก่สมาชิกอย่างเพียงพอและทั่วถึง แต่ในขณะเดียวกันยังมีสหกรณ์จำนวนไม่น้อยที่มีปัญหาในการดำเนินงานและเกิดข้อบกพร่องในการบริหารจัดการจนต้องปิดตัวไปไม่สามารถดำเนินกิจการต่อได้ สาเหตุสำคัญก็เนื่องมาจากระบบการบริหารจัดการของสหกรณ์ยังไม่มีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันนี้สหกรณ์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สหกรณ์มีขนาดใหญ่ขึ้น ปริมาณธุรกิจมากขึ้นและซับซ้อนยิ่งขึ้น สหกรณ์จึงจำเป็นต้องมีบทบาทของสหกรณ์ที่ชัดเจนรูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สหกรณ์สามารถมีการบริหารจัดการที่ดีขึ้นและสามารถดำเนินกิจการอยู่ได้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2560)

สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลกจึงเป็นสหกรณ์ที่น่าสนใจซึ่งเป็นต้นกำเนิดสหกรณ์ของประเทศไทย ยังเป็นสหกรณ์ที่มีสมาชิกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องปัจจุบันมีสมาชิกสหกรณ์จำนวนสมาชิก 7,327 คน (รายงานประจำปี สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด, 2564) และ จากข้อมูลสหกรณ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558 สหกรณ์วัดจันทร์จำกัด มีผลการจัดระดับมาตรฐานปี 2556 ระดับดีเลิศ (รอบปีบัญชี 31 มีนาคม 2557) และที่สำคัญสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัดเป็นสหกรณ์เดียวที่ได้รับรางวัลจรรยาบรรณกิตติคุณ เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2561 จากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ซึ่งพิจารณาจากการบริหารจัดการสหกรณ์ได้โดยเป็นระยะเวลา ณ ขณะนั้น 102 ปี ซึ่งถือว่าเป็นสหกรณ์ต้นแบบที่สามารถดูแลสมาชิกสหกรณ์ได้เป็นระยะเวลายาวนานจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลากว่า 107 ปีแล้ว ที่สำคัญมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ซึ่งได้รับการควบคุมดูแลโดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (โพสต์ทูเดย์ ออนไลน์, 2561 : ออนไลน์)

ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาสหกรณ์ที่เกิดจากการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ก่อตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งอยู่ภายใต้ความเสมอภาค ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์ ผู้วิจัยมีความคิดว่าสิ่งสำคัญที่ทำให้สหกรณ์สามารถดำเนินกิจการอยู่ได้ และมีสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้นทุกปีนั้นคือเรื่องบทบาทของสหกรณ์ ที่มีต่อสมาชิกสหกรณ์ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง และเพื่อหาแนวทางและวิธีการพัฒนาของสหกรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์ 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาบทบาทของสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์ เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงบทบาทสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์ โดยแบ่งบทบาทของสหกรณ์ออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกของสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด มีสมาชิกสามัญ จำนวน 4,538 คน สมาชิกสมทบจำนวน 2,789 คน รวมมีสมาชิกทั้งสิ้น จำนวน 7,327 คน (รายงานประจำปี สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด, 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกของสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จำนวน 400 คน ใช้วิธีคำนวณตามสูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 อ้างถึงใน ปิยะวัฒน์ น้อยนอมเมือง, 2559) ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 380 คน อย่างไรก็ตามเพื่อความลงตัวในการเก็บข้อมูลในแต่ละแห่ง และสำรองการเสียหายหรือฉีกขาดเพื่อป้องกันการเกิดความไม่สมบูรณ์ในแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงได้กลุ่มตัวอย่างรวมจำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาการบริหารจัดการสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสหกรณ์

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทของสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง

โดยคำถามจะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้คะแนนเป็นรายข้อมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งมีเกณฑ์ที่กำหนดให้คะแนนคำตอบแบบสอบถามในแต่ละระดับดังนี้

5	หมายถึง	บทบาทสหกรณ์ระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	บทบาทสหกรณ์ระดับมาก
3	หมายถึง	บทบาทสหกรณ์ระดับปานกลาง
2	หมายถึง	บทบาทสหกรณ์ระดับน้อย
1	หมายถึง	บทบาทสหกรณ์ระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แนวทางในการพัฒนาสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์

3. การสร้างเครื่องมือการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า และสังเคราะห์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ หนังสือ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และเอกสารต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้สมบูรณ์ที่สุดสำหรับการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้

3.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ และตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ตรงตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3.3 นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อเสนอเพิ่มและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนจะนำไปใช้ในการศึกษางานวิจัย จำนวน 3 ท่าน

4. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

ทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบโครงสร้างของแบบสอบถาม ว่ามีข้อคำถามครบที่จะศึกษาตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ การวิจัย และสมมติฐานการวิจัย ที่เรียกว่าการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) เพื่อแก้ไข ปรับปรุง หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความในเครื่องมือที่สร้างไว้ว่ามีความสอดคล้องกับการนิยามตัวแปรที่ต้องการวัดหรือไม่ ที่เรียกว่าการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC : Index of item objective congruence) โดยให้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

การทดสอบข้อคำถาม เป็นการทดสอบรายข้อ โดยข้อคำถามที่ใช้ได้ในขั้นตอนนี้ ค่า IOC ต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

การทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำเอาแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ทำสำเนาแบบสอบถามจำนวน 20 - 30 ชุด ไปทดลองใช้ (pretest) กับกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ทดลองใช้ นำไปทดสอบหาความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรของ ครอนบาช (Cronbach) เพื่อคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha – Coefficient)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเชื่อถือได้จากค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha – Coefficient) ของ ครอนบาช (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha – Coefficient) = (> 0.75) จากค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาชที่ได้ แสดงว่าคำถามในแบบสอบถามสามารถวัดค่าตัวแปรในการวิจัยอยู่ในระดับที่เชื่อถือได้สูงพอที่จะยอมรับได้ ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถาม ดังกล่าวนี้นี้ไปใช้เก็บข้อมูลจริงต่อไป ซึ่งหลังจากเก็บข้อมูลจริงเพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ค่า Alpha-Coefficient ที่ได้ คือ 0.958 แสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถือ สามารถนำมาเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการได้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ

5.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกสหกรณ์ วัดจันทร์ จำกัด จำนวน 400 ตัวอย่าง เป็นผู้ตอบแบบสอบถามเองทั้งหมด โดยผู้วิจัยช่วยให้คำแนะนำในการตอบคำถามในแบบสอบถาม ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่เข้าใจคำถาม

5.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารวิชาการ เช่น ตำรา วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสาร ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการทำวิจัย และประกอบการวิเคราะห์สรุปผล

6. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

เมื่อทำการเก็บแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดระเบียบข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ความพึงพอใจการบริหารจัดการสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์ โดยนำไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สำหรับการวิเคราะห์บทบาทสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

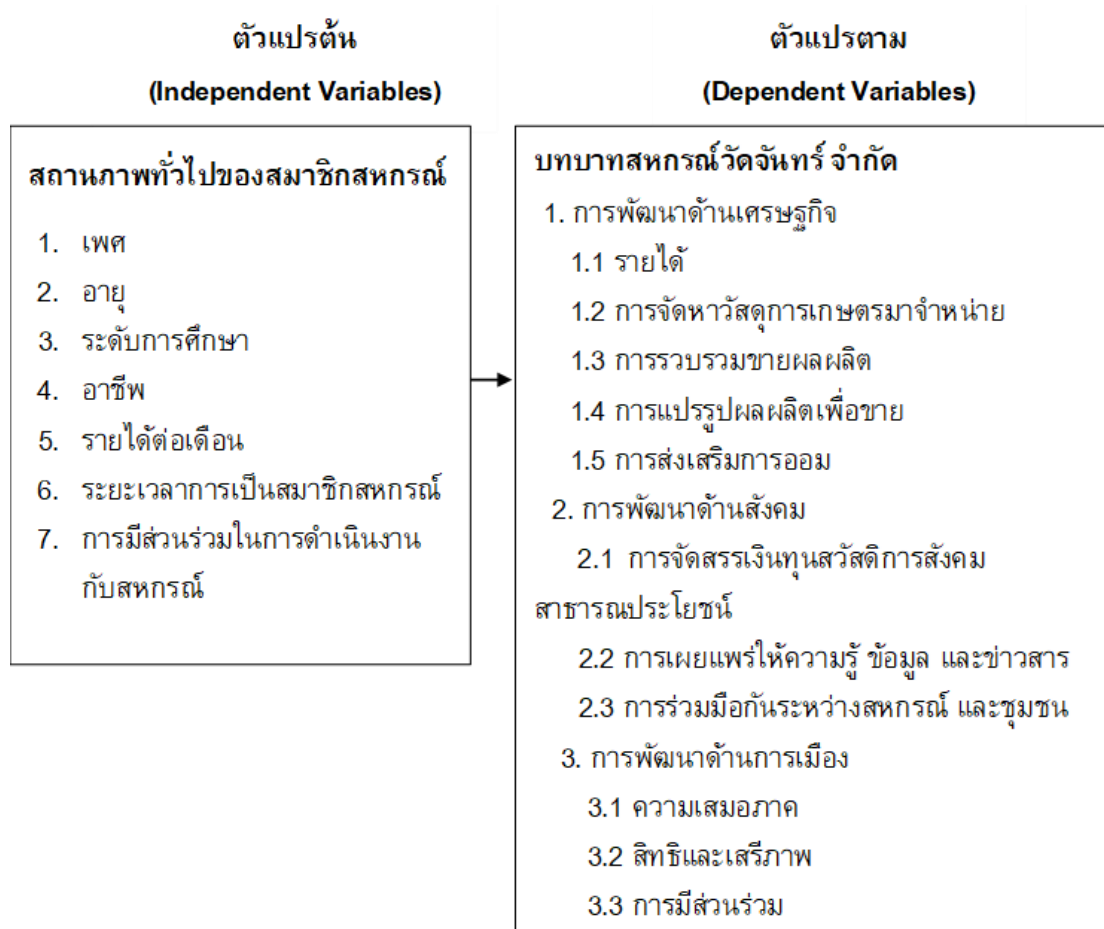
การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยโปรแกรม สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติดังนี้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive) ได้แก่

7.1 ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

7.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สำหรับการวิเคราะห์บทบาทสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตร แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทบทวนและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องบทบาทสหกรณ์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จึงได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องบทบาทสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยข้อมูลได้ดังนี้

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า สมาชิกสหกรณ์ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 มีอายุอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 ระดับการศึกษาของสมาชิกสหกรณ์ มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34 มีอาชีพทำนาจำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อยู่ช่วงรายได้ 20,001 – 25,000 บาทต่อเดือนจำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 มีธุรกิจสินเชื่อ/การกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ 100,000 บาทขึ้นไป จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8 และมีการถือหุ้นในสหกรณ์ (วงเงิน) ของสมาชิกสหกรณ์ 10,000 – 50,000 บาท จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3

ตารางที่ 1 บทบาทสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก

บทบาทสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก	$\bar{x}$	<i>S. D.</i>	ระดับบทบาท
1. บทบาทในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ	4.40	0.63	มาก
2. บทบาทในการพัฒนาด้านสังคม	4.64	0.57	มากที่สุด
3. บทบาทในการพัฒนาด้านการเมือง	4.50	0.59	มาก
รวม	4.51	0.60	มากที่สุด

2. จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์ โดยผู้วิจัยศึกษาในเรื่องของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในภาพรวมพบว่า สหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก มีบทบาทในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิกสหกรณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทในด้านการพัฒนาด้านสังคม ($\bar{x} = 4.64$) มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนบทบาทในการพัฒนาด้านการเมือง ($\bar{x} = 4.50$) และบทบาทในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 4.40$) ของสมาชิกสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม และรายชื่อที่สหกรณ์ให้บริการและดำเนินกิจการเพื่อสนับสนุนตามบทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง พบว่า

2.1 สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 4.40$) ของสมาชิกสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมในด้านเศรษฐกิจ พบว่า สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การส่งเสริมการออมทรัพย์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยของกิจกรรมการออมทรัพย์ พบว่าระดับมากที่สุดทั้ง 2 กิจกรรมย่อย สหกรณ์มีการส่งเสริมและให้บริการรับฝาก – ถอนเงินซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือสหกรณ์ให้ความสะดวกรวดเร็วแก่สมาชิกสหกรณ์ และสหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมด้านรายได้ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือกิจกรรมการจัดหาวัสดุ การเกษตรมาจำหน่าย กิจกรรมการรวบรวมขายผลผลิต และกิจกรรมการแปรรูปผลผลิตเพื่อขายตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมย่อยของกิจกรรมหลักในด้านต่าง ๆ พบว่า กิจกรรมด้านรายได้ สมาชิกสหกรณ์มีความคิดเห็นว่าสหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิกอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือสหกรณ์ทำให้สมาชิกมีรายได้จากการประกอบอาชีพอยู่ในระดับมาก ในส่วนกิจกรรมการจัดหาวัสดุการเกษตรมาจำหน่าย สมาชิกมีความคิดเห็น พบว่าระดับมากที่สุดทั้ง 2 กิจกรรมย่อย สหกรณ์เป็นร้านค้าขายสินค้า และวัสดุ อุปกรณ์ทางการเกษตรที่ตรงตามความต้องการ และให้บริการที่สะดวกรวดเร็วให้กับสมาชิกสหกรณ์ซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัดเป็นสถานที่จัดหาสินค้าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรมาขายให้สมาชิกในราคาที่ยุติธรรม และมีคุณภาพ ในส่วนกิจกรรมการรวบรวมขายผลผลิตสมาชิกสหกรณ์มีความคิดเห็นว่าสหกรณ์มีเครื่องมือและอุปกรณ์การตลาดเพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกอยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมาสหกรณ์ได้รวบรวมผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิกอยู่ในระดับมากที่สุด และกิจกรรมด้านการแปรรูปผลผลิตเพื่อขายสมาชิกสหกรณ์มีความคิดเห็นว่าสหกรณ์มีระบบการจัดการความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือสหกรณ์มีเครื่องมือและอุปกรณ์การแปรรูปอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 สหกรณ์มีบทบาทในด้านการพัฒนาด้านสังคม ($\bar{x} = 4.64$) ของสมาชิกสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมในด้านสังคม พบว่า สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมด้านการจัดสรรเงินทุนสวัสดิการสังคม สาธารณประโยชน์ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือกิจกรรมการเผยแพร่ให้ความรู้ ข้อมูล และข่าวสาร และกิจกรรมการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์และชุมชนตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมย่อยของกิจกรรมหลักในด้านต่าง ๆ พบว่า กิจกรรมด้านการจัดสรรเงินทุนสวัสดิการสังคมสาธารณประโยชน์ระดับมากที่สุดทั้ง 2 กิจกรรมย่อย สมาชิกได้รับประโยชน์เมื่อสหกรณ์จัดสรรเงินทุนเพื่อสวัสดิการสังคมซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือสหกรณ์ให้การช่วยเหลือสมาชิกที่ประสบภัยธรรมชาติ ในส่วนกิจกรรมการเผยแพร่ให้ความรู้ ข้อมูล และข่าวสาร สมาชิกสหกรณ์มีความคิดเห็นว่าสหกรณ์จัดให้มีการประชุมให้การศึกษาฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด และในส่วนกิจกรรมการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์และชุมชน พบว่าระดับมากที่สุดทั้ง 2 กิจกรรมย่อย สมาชิกมีความคิดเห็นว่าสหกรณ์มีส่วนช่วยให้ชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาความยากจนซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และรองลงมาคือสหกรณ์มีส่วนช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้

2.3 สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาด้านการเมือง ($\bar{x} = 4.50$) ของสมาชิกสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก มีบทบาทอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมในการเมือง พบว่า สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมสิทธิและเสรีภาพซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ กิจกรรมความเสมอภาค เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมย่อยของกิจกรรมหลักในด้านต่าง ๆ พบว่า กิจกรรมสิทธิและเสรีภาพอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 กิจกรรมย่อย สมาชิกมีความคิดเห็นว่าสมาชิกมีสิทธิและเสรีภาพในการออกเสียงคนละ 1 เสียงโดยเท่าเทียมกันซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือสหกรณ์ได้แจ้งให้สมาชิกทุกคนทราบเพื่อเข้าร่วมการประชุม ในส่วนของกิจกรรมความเสมอภาคสมาชิกมีความคิดเห็นว่าในการประชุมของสหกรณ์มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกออกเสียงในระดับมากที่สุด และสหกรณ์ให้บริการแก่สมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจด้วยความเสมอภาคอยู่ในระดับมาก และในส่วนของกิจกรรมการมีส่วนร่วมมีบทบาทอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมย่อยของกิจกรรมหลักในด้านต่าง ๆ พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการออกเสียงแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และสหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมาก 2 กิจกรรมย่อย คือ สมาชิกมีส่วนร่วมในการพิจารณาผลการดำเนินงานซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือสมาชิกมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อกำหนดแผนงานโครงการ

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง ของสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก พบว่าสมาชิกสหกรณ์มีความคิดเห็นดังนี้

3.1 ปัญหาและอุปสรรค พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มากที่สุดคือ การทำธุรกรรมทางการเงินต้องเข้าไปสหกรณ์เท่านั้น รองลงมา คือ สมาชิกบางคนอายุมากเข้าไม่ถึงข้อมูลทางออนไลน์ ราคาสินค้าทางการเกษตรบางชนิดมีคู่แข่งทางการตลาดสูง สมาชิกสหกรณ์มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ค่าการชำระ สินค้าที่นำมาจำหน่ายไม่หลากหลาย สินค้าที่นำมาจำหน่ายบางชนิดราคาใกล้เคียงกับท้องตลาด และประชุมควรมีการระบุเวลาที่ชัดเจน ตามลำดับ

3.2 แนวทางในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง พบว่า สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก มีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง ของสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัดควรมีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นมากขึ้นเพื่อเพิ่มการรู้จักให้คนทั่วไป เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าเพื่อมาจำหน่ายให้มีความหลากหลายมากขึ้น และเพื่อสร้างรายได้มากขึ้น ส่งเสริมให้ความรู้แก่สมาชิกในเรื่องการเงิน การออม รวมไปถึงการบริหารจัดการในเรื่องการเงิน ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้ยั่งยืน และเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรให้สูงขึ้น จูงใจให้สมาชิกสหกรณ์ให้ความร่วมมือมาประชุมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสิทธิประโยชน์ของสมาชิก จูงใจสมาชิกให้ร่วมมือกับสหกรณ์ในทุกโครงการ จึงทำให้ทุกๆโครงการที่สหกรณ์จัดขึ้นมีความเข้มแข็ง พร้อมก้าวไปข้างหน้าพร้อมกัน รณรงค์ให้สมาชิกซื้อสินค้าสหกรณ์มากขึ้น สหกรณ์ควรมีการเผยแพร่เกี่ยวกับการบริหารจัดการอย่างเปิดเผย ให้สมาชิกมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นด้านการเมืองการ

ปกครอง และมีส่วนร่วมคิดเห็นด้านสังคมและเศรษฐกิจด้านต่างที่เกี่ยวข้องระบบสหกรณ์ และสมาชิกควรมีความกล้าที่จะเสนอความคิด นโยบายมากขึ้น เพื่อพัฒนาสหกรณ์ให้ทันสมัย ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยที่เป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก มีบทบาทในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิก ในภาพรวมมีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด จากผลวิจัยนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด มีความเชื่อถือ เชื่อมมั่น และไว้วางใจในการดำเนินกิจการต่างๆ ของสหกรณ์ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจอาจจะส่งผลต่อสมาชิก ซึ่งสมาชิกสามารถรับรู้ และเข้าถึงผลประโยชน์ที่ตนเองได้รับ ช่วยแก้ไขปัญหาในเรื่องการดำเนินชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของสมาชิกได้อย่างแท้จริง สิ่งเหล่านี้อาจเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้สมาชิกสหกรณ์วัดจันทร์ยังคงอยู่ และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการเป็นสหกรณ์ตัวอย่างที่สามารถนำไปเป็นต้นแบบในการดำเนินการของสหกรณ์อื่น ๆ ได้ สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด ได้ดำเนินธุรกิจหลัก คือ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายให้กับสมาชิก ธุรกิจรวบรวมข้าวเปลือก และธุรกิจแปรรูป (น้ำดื่ม) ซึ่งสหกรณ์วัดจันทร์ ยังเป็นต้นกำเนิดสหกรณ์ของประเทศไทย และที่สำคัญสหกรณ์วัดจันทร์สามารถดำเนินการมาได้จนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลากว่า 107 ปีแล้วได้ดำเนินธุรกิจเพื่อให้บริการแก่สมาชิกมาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง เพื่อให้สมาชิกมีวิถีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากข้อมูลสหกรณ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558 สหกรณ์วัดจันทร์จำกัด มีผลการจัดระดับมาตรฐานปี 2556 ระดับดีเลิศ (รอบปีบัญชี 31 มีนาคม 2557) ส่งผลให้สมาชิกของสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัดมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นทุกปีอีกด้วย

2. บทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ พบว่าสหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสหกรณ์ให้ความสำคัญกับเรื่องของรายได้สมาชิกเกษตรกรเป็นสำคัญดังคำที่ว่า ยามมีมาฝาก ยามยากมาถอน ยามเดือดร้อนมากู้ สวัสดิการมีอยู่ตลอดชีวิต เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกสหกรณ์ พร้อมส่งเสริมสนับสนุน และช่วยเหลือสมาชิกตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ทั้งในด้านเงินทุน/วัสดุที่ใช้ในการทำเกษตรกรรม เป็นตลาดในการรวบรวมผลผลิตให้กับสมาชิกโดยเฉพาะในเรื่องของการรวบรวมข้าวจากธุรกิจรวบรวมข้าวเปลือก ทั้งยังมีสินค้าอุปโภคบริโภคที่สมาชิกจำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันที่สามารถซื้อได้ในราคาไม่สูง และสหกรณ์ใช้วิธีการปันผลโดยนำเงินปันผลมาชำระสินค้าของสหกรณ์สมาชิกที่สั่งซื้อสินค้าของสหกรณ์จำนวนมากมีบริการส่งฟรีถึงหน้าบ้านอีกด้วย ส่วนเงินปันผลที่เหลือนำไปเข้าหุ้นและเงินฝากออมทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประคอง งามศิริศักดิ์ (2551) ที่ศึกษาบทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุตรดิตถ์ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิก พบว่า บทบาทในการพัฒนา

เศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก เพราะว่าสหกรณ์มีความประสงค์ช่วยเหลือและสนับสนุนในการประกอบอาชีพโดยมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านการผลิต การเป็นแหล่งเงินทุนให้เงินกู้/สินเชื่อสนับสนุนแก่สมาชิก การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ทางการเกษตรมาจำหน่ายเพื่อลดต้นทุนการผลิต และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญา สุริยะ (2559) ที่ศึกษาบทบาทสหกรณ์เครดิตยูเนียนกับการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาสหกรณ์เครดิตยูเนียนหมอสมหวังแคว้ง จำกัด ตำบลปลงแสนทอง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่าบทบาทในการส่งเสริมเศรษฐกิจได้แก่การสร้างแหล่งเงินทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพที่ดีให้แก่สมาชิก และการส่งเสริมด้านอาชีพให้สมาชิกได้มีรายได้ที่มั่นคง

หากวิเคราะห์พิจารณาเป็นรายกิจกรรมพบว่า การส่งเสริมการออมทรัพย์สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะว่าสหกรณ์มีการส่งเสริมและให้บริการรับฝาก – ถอนเงิน และให้ความสะดวกรวดเร็วแก่สมาชิกสหกรณ์ การให้สินเชื่อแก่สมาชิกสหกรณ์เป็นปัจจัยหลักในการที่ทำให้สมาชิกได้เข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ เพื่อใช้ในการลงทุนทำเกษตรกรรม ที่มีความมั่นคงปลอดภัยต่อสมาชิกสหกรณ์ ทั้งยังมีเงินเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรณาสีทิ กิจเจริญถาวรชัย (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรจำกัดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการและความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ผลต่อการเลือกใช้บริการ และความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีเหตุผลในการมาใช้บริการเรื่องอัตราดอกเบี้ยเงินเชื่อ เงินกู้ต่ำ ส่วนอัตราเงินฝากสูง ราคาสินค้าที่นำมาจำหน่ายถูกกว่าท้องตลาด มีอัตราดอกเบี้ยการใช้เครดิตถูกกว่าที่อื่น พร้อมทั้งอัตราดอกเบี้ยเงินฝากสูง มีการให้บริการรับฝากเงินถอนเงินที่สะดวกรวดเร็ว และถูกต้อง สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมาก 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมด้านรายได้ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เพราะว่าสหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ และสหกรณ์ทำให้สมาชิกมีรายได้จากการประกอบอาชีพ รองลงมาคือกิจกรรมการจัดหาวัสดุทางการเกษตรมาจำหน่าย เพราะว่า สหกรณ์เป็นร้านค้าขายสินค้าและวัสดุอุปกรณ์ทางการเกษตรที่ตรงตามความต้องการให้บริการที่สะดวกรวดเร็ว และเป็นสถานที่จัดหาสินค้าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรมาขายให้สมาชิกในราคาที่ยุติธรรม และมีคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ คุณเงิน (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องข้าวกับบทบาทสหกรณ์การเกษตรในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ที่พึงประสงค์ ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์การเกษตรมีบทบาทในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกสหกรณ์ตั้งแต่ การให้ตัดสินใจเพื่อใช้จ่ายในการเพาะปลูกข้าว ตั้งแต่ เมล็ดพันธุ์ การเตรียมแปลง การจ้างดำนา ซ้ำปุ๋ยและยาฆ่าแมลง ค่าใช้จ่ายในการเกี่ยวเกี่ยว ตลอดจนมีบทบาทเช่นเดียวกับพ่อค้าคนกลางในการรับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิก โดยสหกรณ์จะรับซื้อตามราคาตลาดซึ่งอาจเท่ากับพ่อค้าคนกลางหรือสูงกว่า โดยมีการชั่งตวงวัดอย่างยุติธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบ กิจกรรมการรวบรวมขายผลผลิตสหกรณ์อยู่ในระดับมาก เพราะว่ามีเครื่องมือและอุปกรณ์การตลาดเพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก และสหกรณ์ได้รวบรวมผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิก และกิจกรรมการแปร

รูปผลผลิตเพื่อขายอยู่ในระดับมาก เพราะว่าสหกรณ์มีระบบการจัดการความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิต และสหกรณ์มีเครื่องมือและอุปกรณ์การแปรรูปสำหรับสมาชิก

3. บทบาทของสหกรณ์ในด้านการพัฒนาด้านสังคม พบว่าสหกรณ์ มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะว่าสหกรณ์การจัดสรรเงินทุนสวัสดิการสังคมสาธารณประโยชน์ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือเผยแพร่ให้ความรู้ ข้อมูล และข่าวสาร และการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ ตามลำดับ

หากวิเคราะห์พิจารณาเป็นรายกิจกรรมพบว่ากิจกรรมด้านการจัดสรรเงินทุนสวัสดิการสังคมสาธารณประโยชน์ระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสมาชิกได้รับประโยชน์เมื่อสหกรณ์จัดสรรเงินทุนเพื่อสวัสดิการสังคมทั้งสวัสดิการเงินฝากออมทรัพย์สำหรับบุตรแรกของสมาชิก ทุนการศึกษากับบุตรหลานของสมาชิก เบี้ยยังชีพให้กับสมาชิกที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป และเงินฌาปนกิจสงเคราะห์ให้กับสมาชิกที่เสียชีวิต และสหกรณ์ให้การช่วยเหลือสมาชิกที่ประสบภัยธรรมชาติจากการทำการเกษตรอีกด้วย ในเรื่องกิจกรรมการเผยแพร่ให้ความรู้ ข้อมูล และข่าวสาร อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสหกรณ์จัดให้มีการประชุมให้การศึกษาฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องทุกปี ไม่ว่าจะเป็นการอบรมแก่กลุ่มสตรี การอบรมแก่สมาชิก สหกรณ์โครงการผลิตข้าวคุณภาพ หรือสมาชิกสหกรณ์ใหม่มากมายหลายโครงการ และมีการให้ข้อมูลประชาสัมพันธ์เรื่องต่างๆ ของสหกรณ์ได้อย่างทั่วถึงทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ ที่สำคัญสหกรณ์วัดจันทร์ยังได้รับรางวัล COOP SELECT 4.0 จากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ร่วมกับ ISMED, กรมส่งเสริมสหกรณ์ และสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ ได้นำเสนอโมเดลธุรกิจ “สหกรณ์วัดจันทร์ จำ กัด 4.0” Social Media Platform ใช้ในการประชาสัมพันธ์ และติดต่อประสานงานกับสมาชิกสหกรณ์ให้มีความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

4. บทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาด้านการเมือง พบว่าสหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมในด้านการเมือง พบว่า สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมสิทธิและเสรีภาพซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ กิจกรรมความเสมอภาค และในส่วนของกิจกรรมการมีส่วนร่วมมีบทบาทอยู่ในระดับมาก

หากวิเคราะห์พิจารณาเป็นรายกิจกรรม กิจกรรมสิทธิและเสรีภาพมีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสมาชิกมีความคิดเห็นว่าสมาชิกมีสิทธิและเสรีภาพในการออกเสียงคนละ 1 เสียงโดยเท่าเทียมกันซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาสหกรณ์ได้แจ้งให้สมาชิกทุกคนทราบเพื่อเข้าร่วมการประชุม ในส่วนของกิจกรรมความเสมอภาคสมาชิก มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่าการประชุมของสหกรณ์มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกออกเสียงระดับมากที่สุด และสหกรณ์ให้บริการแก่สมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจด้วยความเสมอภาคอยู่ในระดับมาก และในส่วนของกิจกรรมการมีส่วนร่วมมีบทบาทอยู่ในระดับมาก พิจารณากิจกรรมย่อยพบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในการออกเสียงแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด สมาชิกมีส่วนร่วมในการพิจารณาผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือสมาชิกมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อกำหนดแผนงานโครงการ ตาม

กฎหมายและข้อบังคับสหกรณ์ได้บัญญัติและกำหนดเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วมไว้ เป็นไปตามหลักการสหกรณ์ หลักการข้อที่ 2 การควบคุมสมาชิกตามแนวประชาธิปไตย (ประคองงามสิริศักดิ์, 2551)

5. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง ของสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก พบว่าสมาชิกสหกรณ์มีความคิดเห็น และวิเคราะห์ได้ดังนี้

5.1 ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานได้แก่ การทำธุรกรรมทางการเงินต้องเข้าไปสหกรณ์เท่านั้น รองลงมา คือ สมาชิกบางคนอายุมากเข้าไม่ถึงข้อมูลทางออนไลน์ ราคาสินค้าทางการเกษตรบางชนิดมีคู่แข่งทางการตลาดสูง สมาชิกสหกรณ์มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ค่าการชำระ สินค้าที่นำมาจำหน่ายไม่หลากหลาย สินค้าที่นำมาจำหน่ายบางชนิดราคาใกล้เคียงกับท้องตลาด และประชุมควรมีการระบุเวลาที่ชัดเจน ตามลำดับ

5.2 แนวทางในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง

มีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง ของสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัดควรมีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นมากขึ้นเพื่อเพิ่มการรู้จักให้คนทั่วไป เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าเพื่อมาจำหน่ายให้มีความหลากหลายมากขึ้น และเพื่อสร้างรายได้มากขึ้น ส่งเสริมให้ความรู้แก่สมาชิกในเรื่องการเงิน การออม รวมไปถึงการบริหารจัดการในเรื่องการเงิน ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้ยั่งยืน และเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรให้สูงขึ้น จูงใจให้สมาชิกสหกรณ์ให้ความร่วมมือมาประชุมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสิทธิประโยชน์ของสมาชิก จูงใจสมาชิกให้ความร่วมมือกับสหกรณ์ในทุกโครงการ จึงทำให้ทุก ๆ โครงการที่สหกรณ์จัดขึ้นมีความเข้มแข็ง พร้อมก้าวไปข้างหน้าพร้อมกัน รมรณคให้สมาชิกซื้อสินค้าสหกรณ์มากขึ้น สหกรณ์ควรมีการเผยแพร่เกี่ยวกับการบริหารจัดการอย่างเปิดเผย ให้สมาชิกมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นด้านการเมืองการปกครอง และมีส่วนร่วมคิดเห็นด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องระบบสหกรณ์ และ สมาชิกควรมีความกล้าที่จะเสนอความคิด นโยบายมากขึ้น เพื่อพัฒนาสหกรณ์ให้ทันยุคสมัย ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จังหวัดพิษณุโลก ตามทฤษฎีของสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษบทบาทของสหกรณ์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่มากที่สุดคือ การทำธุรกรรมทางการเงินต้องเข้าไปสหกรณ์เท่านั้น รองลงมา คือ สมาชิกบางคนอายุมากเข้าไม่ถึงข้อมูลทางออนไลน์ ราคาสินค้าทางการเกษตรบางชนิดมีคู่แข่งทางการตลาดสูง สมาชิกสหกรณ์มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ค่าการชำระ สินค้าที่นำมา

จำหน่ายไม่หลากหลาย สินค้าที่นำมาจำหน่ายบางชนิดราคาใกล้เคียงกับท้องตลาด และประชุมควรมีการระบุเวลาที่ชัดเจน ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงขอเสนอประเด็นข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด ควรมีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นมากขึ้นเพื่อเพิ่มการรู้จักให้คนทั่วไป ซึ่งจะเกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าเพื่อมาจำหน่ายให้มีความหลากหลายมากขึ้น และเพื่อสร้างรายได้มากขึ้น ส่งเสริมให้ความรู้แก่สมาชิกในเรื่องการเงิน การออม รวมไปถึงการบริหารจัดการในเรื่องการเงิน ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้ยั่งยืน และเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรให้สูงขึ้น

2. การพัฒนาด้านการเมือง สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการอย่างเปิดเผย ให้สมาชิกมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบสหกรณ์ และสมาชิกควรมีความกล้าที่จะเสนอความคิด นโยบายมากขึ้น เพื่อพัฒนาสหกรณ์ให้ทันสมัย

3. การพัฒนาด้านสังคม สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด ควรมีการจัดกิจกรรมและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกสหกรณ์และชุมชน และมีแหล่งกระจายข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ให้สมาชิกสหกรณ์ได้รับทราบอย่างทั่วถึง มีการจัดสรรเงินทุนเพื่อสวัสดิการสังคม ให้ความช่วยเหลือสมาชิกสหกรณ์เมื่อประสบภัยธรรมชาติต่างๆ

ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาบบาทสหกรณ์ภาคเกษตรในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และสังคมเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ระดับครัวเรือนของสมาชิกสหกรณ์วัดจันทร์ เพื่อได้รับทราบข้อมูลของสมาชิกแบบละเอียดในการดำเนินชีวิต และปัญหาอุปสรรคต่างๆ เพื่อสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินการหรือเป็นนโยบายของสหกรณ์เพื่อช่วยเหลือสมาชิกต่อไป

2. ควรมีการศึกษากาการบริหารจัดการของสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด เป็นวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าหน้าที่ในสหกรณ์ และประเมินความพึงพอใจในการบริหารจัดการแบบย้อนกลับโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกสหกรณ์ เพื่อศึกษากาการบริหารจัดการที่ดีที่สหกรณ์อื่นๆสามารถนำไปบริหารจัดการตามได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). รายงานการประชุมคณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร: สำนักปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ข่าวช่อง 8. (2565). วิฤตเกษตรกรไทย! 90% มีหนี้. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2565. แหล่งที่มา : https://www.thaich8.com/news_detail/105639
- ประคอง งามศิริศักดิ์. (2551). บทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรธานีในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิก. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ปัญญา สุริยะ. (2559). บทบาทสหกรณ์เครดิตยูเนียนกับการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาสหกรณ์เครดิตยูเนียน หมอสมวังแก้ว จำกัด ตำบลปงแสนทอง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยะวัฒน์ น้อยนอนเมือง. (2559). การจัดการสหกรณ์ที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการสมาชิกของสหกรณ์ การเกษตรในจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. คณะวิทยาการจัดการ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พิชญา แยมทัศน. (2559). บทบาทสหกรณ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรถาวรพัฒนา พิชณุโลก จำกัด จังหวัดพิษณุโลก. การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โพสต์ทูเดย์ ออนไลน์. (2561). กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จัดงานวันคล้ายวันสถาปนาครบรอบ 66 ปี. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2565. แหล่งที่มา: <https://www.posttoday.com/pr/544246>
- พรณาสีทิ กิจเจริญถาวรชัย. (2553). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรจำกัดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการและความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สมศักดิ์ คุณเงิน. (2556). ข้างกับบทบาทสหกรณ์การเกษตรในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ที่พึงประสงค์. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง. วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด. (2564). รายงานประจำปี 2564 รายงานประจำปี สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด. พิชณุโลก: สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด.